

Peaceful
Change
initiative

Žene u Medijima

Srbija Anketa

SADRŽAJ

Uvod	3
Glavni nalazi:	4
Profil ispitanica	5
Starosna dob ispitanica	6
Rad i zarada	7
Nejednakost zarade: “Uvek bilo”	8
Izgled kao kriterijum: “Utegnuta u farmerkama”	9
Ejdžizam: “Delujem mlađe”	10
Seksualno uznemiravanje: “Izvesna očekivanja”	11
Flert i ostalo: “Apravo ništa posebno”	14
Lična percepcija: “Oni oko mene žive”	16
Portret žene u medijima: “Ni ne primećuju da ih nema”	22
Preporuke	26
Zahvalnica	27
Metodologija	27
O projektu ALVED	28
O PCi – inicijativi za mirne promene	29

UVOD

Između novembra 2020. i decembra 2022. godine, Inicijativa za mirne promene PCi je organizovala niz diskusija (konsultativni medijski dijalozi) između medijskih radnika sa Kosova i iz Srbije. Decembra 2021. godine organizovali smo Konsultativni medijski dijalog na temu „Žene u redakciji“. Onlajn smo okupili grupu kosovskih i srpskih novinara, u nameri da čujemo njihova mišljenja o položaju žena u medijima, o njihovom statusu, mogućnostima napredovanja, posebnim rodnom izazovima, kao što je seksualno nasilje na radnom mestu, i kako oni vide rodnu zastupljenost u medijima.

Sastanak je održan u vreme kada je pandemija KOVIDA-19 još uvek bila u jeku i sastavni deo našeg života, svakodnevnice i diskusije. Do tog trenutka smo već bili svedoci kako je virus dodatno produbio nejednakosti, imajući u vidu da su mnoga skrivena iskustva krize zapravo već nosila obrise rodni pitanja: od povećanog tereta u vidu neplaćenog rada pa sve do većeg broja slučajeva rodno zasnovanog nasilja. Ovo je takođe bilo vreme kada smo videli iz prve ruke da su upravo žene na prvoj liniji pandemije, kao prodavačice u prodavnicama i kao medicinske sestre. Među onima na prvoj liniji bila je i jedna posebna grupa: novinarki, koje su izveštavale o virusu od njegovog izbijanja.

Prisustvo novinarki na ekranu ponovo je potvrdilo nešto što već dugo vremena kruži među medijskim radnicima: a to je da žene čine većinu reportera koji izveštavaju sa terena u Srbiji. Međutim, redakcije u Srbiji ne samo da nisu uspele da iskoriste njihovu moć i uticaj da pobiju tradicionalne društvene i kulturne norme koje ovekovečuju tlačenje žena, već često na kraju jačaju i održavaju štetne rodne percepcije i stereotipe.

Ovo su tokom diskusije sugerisali i sami novinari koji su istakli da redakcije ne uspevaju da uključe perspektive, iskustva i glasove žena u svoje medijske proizvode. Međutim, oni su takođe naglasili da su ih izneverile i same redakcije, imajući u vidu da rodna neravnopravnost i seksizam nisu samo priče sa naslovnice, već i sastavni deo njihovog radnog mesta.

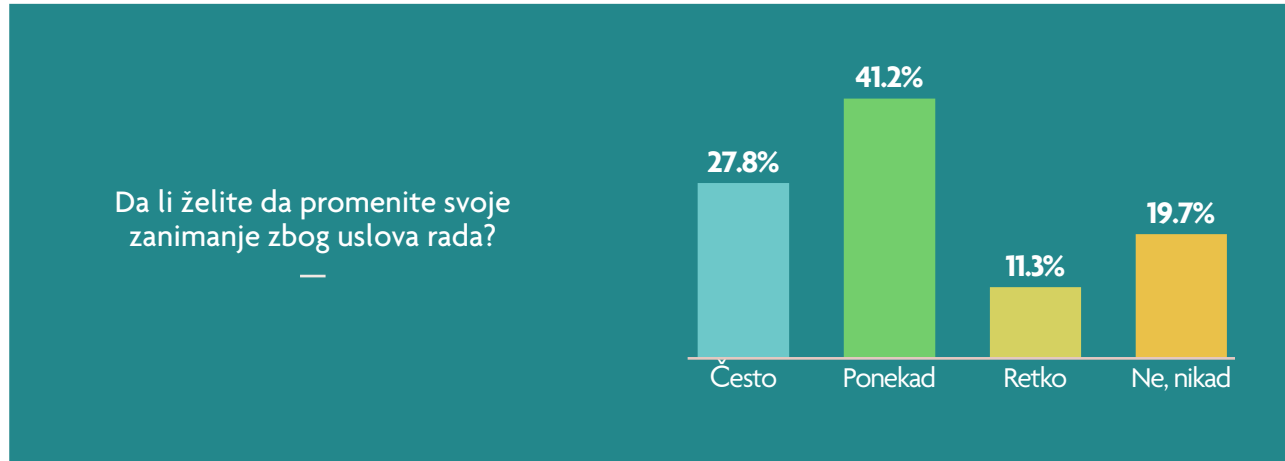
Ovaj izveštaj podstaknut je od strane samih učesnika koji su ukazali na potrebu da se sprovede istraživanje koje će sagledati položaj žena u medijima, i pružiti bolju sliku o rodnoj (ne)ravnopravnosti u redakciji.

Nadamo se da će nalazi ove ankete prokrčiti put da se u ovaj razgovor istinski pokrene.

GLAVNI NALAZI:

- **41.4 odsto** ispitanica zarađuje manje od republičkog proseka
- **40 odsto** ih radi 40 ili više sati nedeljno
- **34.9 odsto** smatra da za isti rad zarađuje manje od muških kolega
- **26.5 odsto** bilo je diskriminisano zbog izgleda, a 36 odsto zbog godina
- **29.1 ispitanih** bile su žrtve seksualnog uznemiravanja
- **42.7 oseća** da je zbog posla žrtvovalo privatni život, a **24 odsto** da privatni život mnogo utiče na posao
- **46.1 odsto** smatra da su u medijskim sadržajima žene manje zastupljene od muškaraca

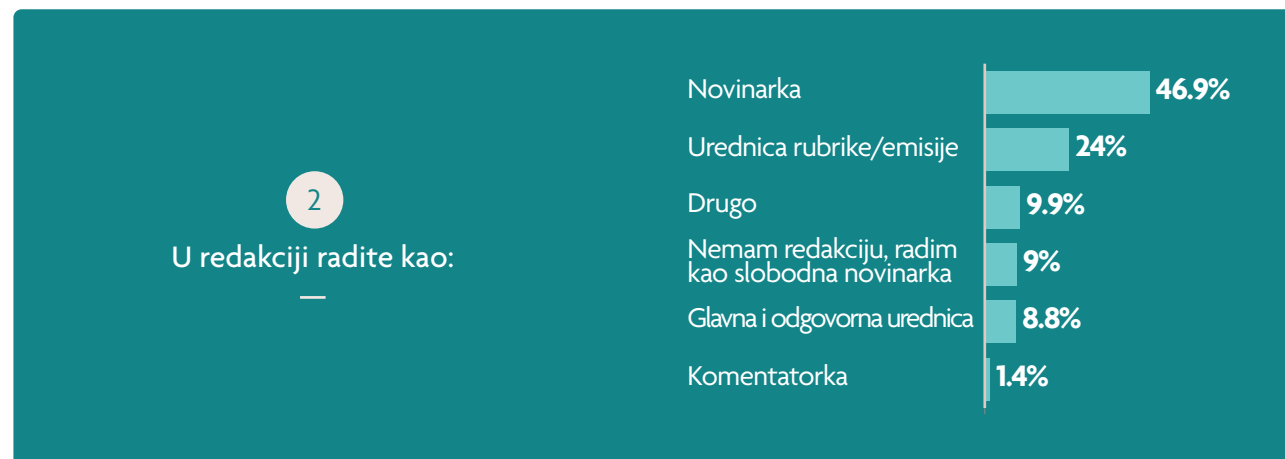
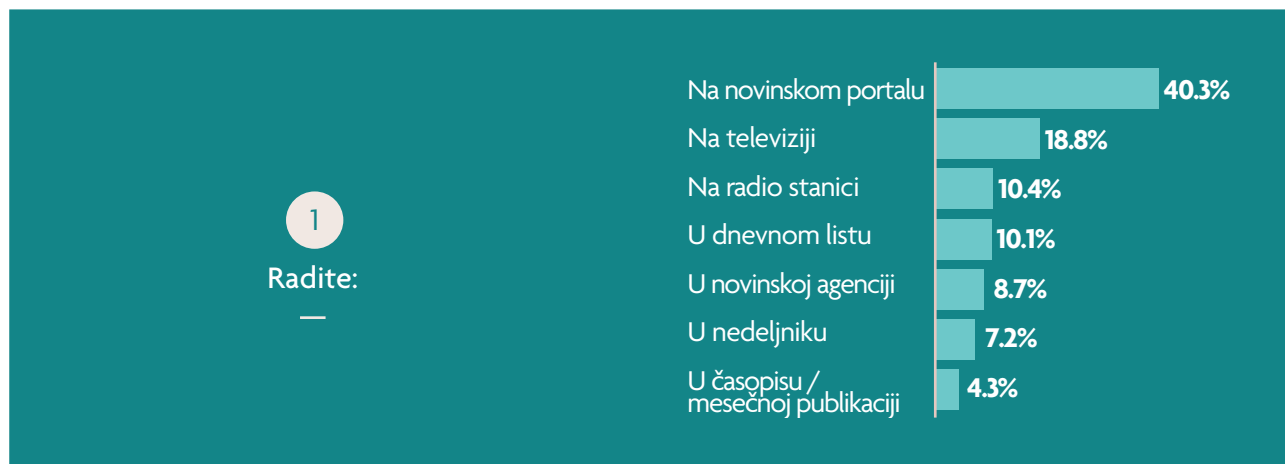
Možda je najilustrativniji nalaz da 41.2 odsto ponekad, a 27.8 odsto ispitanica **često razmišlja o promeni posla** - to zapravo znači da je iz ovog ili onog razloga, skoro 70 odsto žena angažovanih u redakcijama nezadovoljno profesijom ili poslom koji obavljaju.

Svi ovi nalazi uglavnom su u skladu sa periodičnim globalnim istraživanjima statusa žena u medijima, koja ukazuju na neravnopravnu zastupljenost na rukovodećim pozicijama i u medijskim sadržajima, nemogućnost usklađivanja privatnog života i karijere, diskriminaciji. Ono što ipak daje posebnu "boju" ovom istraživanju izmiče statistici - u pitanju su potresna svedočenja o seksualnom zlostavljanju, nezadovoljstvu, osećaju neostvarenosti na ovom ili onom planu, koja ovde delimično i prenosimo.

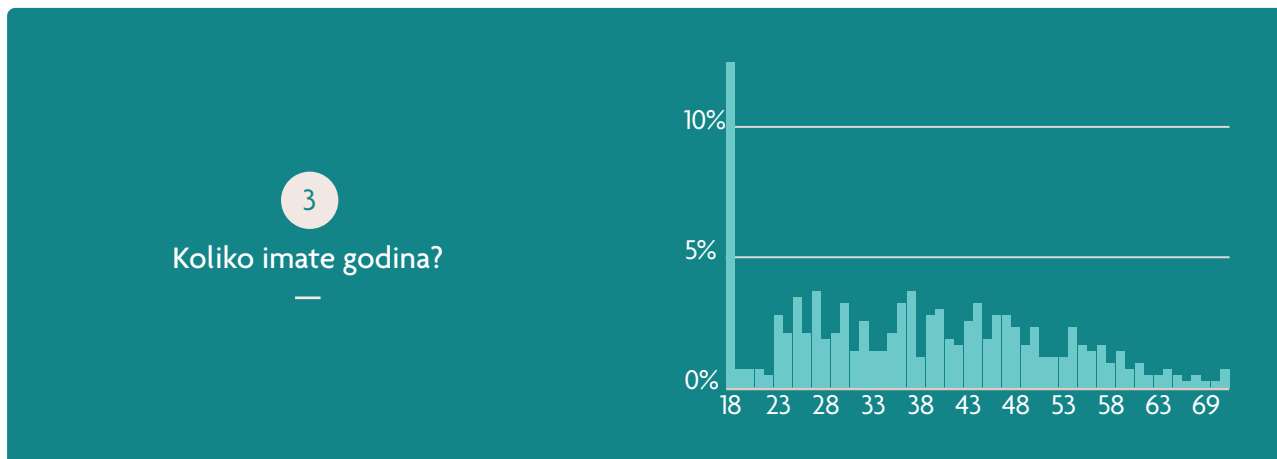
PROFIL ISPITANICA

Među ispitanicama su zastupljene novinarke, foto reporterke, lektorke, montažerke, urednice, direktorke, menadžerke zaposlene u svim vrstama medija.

STAROSNA DOB ISPITANICA

Među ispitanicama, podjednako su zastupljene žene s 5 do 10 godina radnog staža u medijima, kao i one iskusnije.

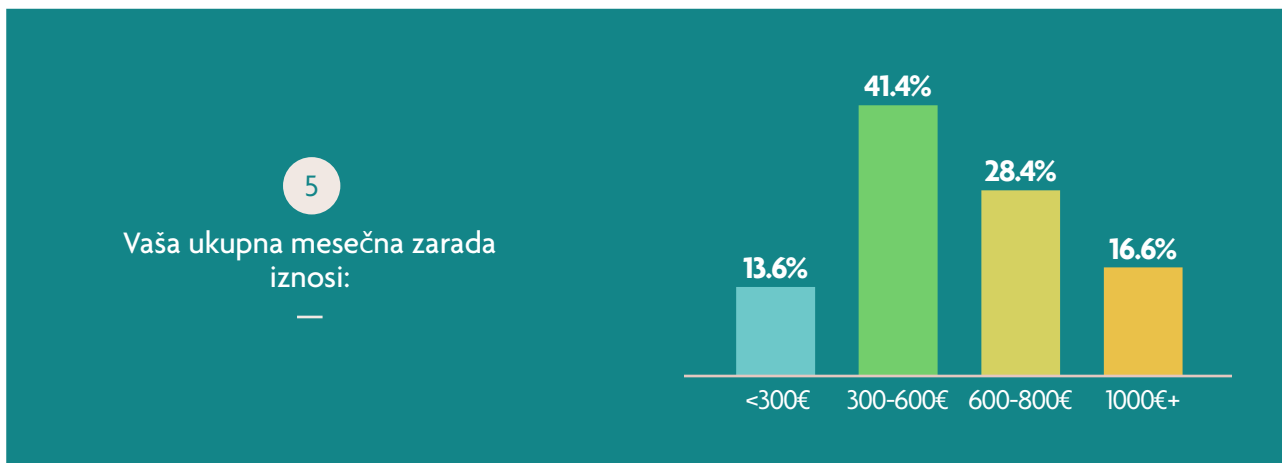

Gotovo trećina ispitanica se u medijima bavi politikom, 14.4 odsto prati kulturu, 6.8 ekonomiju, a svega 5.3 angažovana je u rubrikama rezervisanim za zabavu i modu - nekada uobičajeno „utočište“ žena u medijima. To ilustruje već očiglednu tendenciju pomeranja žena ka lukrativnijim i vidljivijim medijskim segmentima.

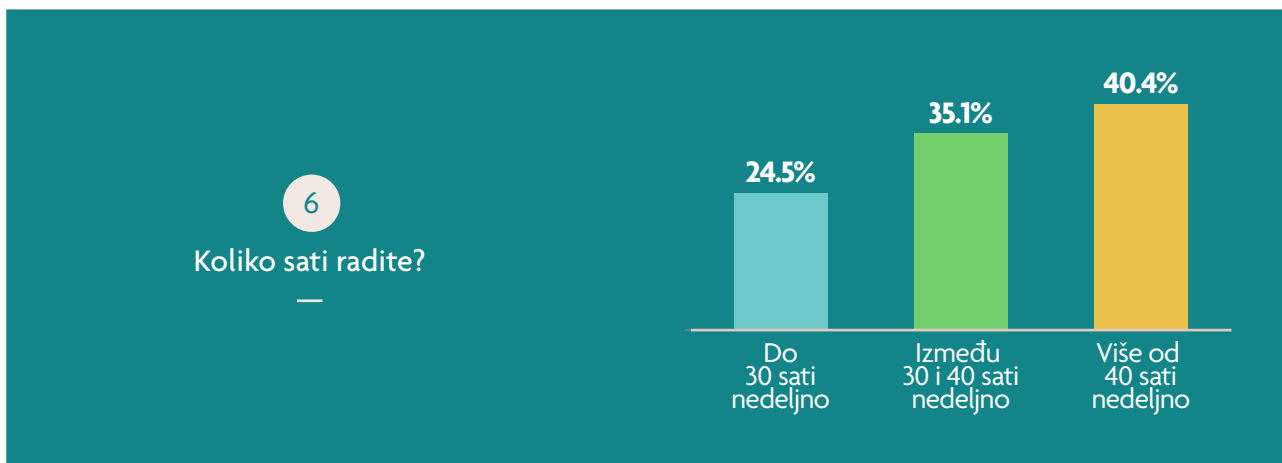

RAD I ZARADA

U 41.4 odsto slučajeva, zarada ispitanica niža je od proseka za Republiku Srbiju koji je u vreme istraživanja zvanično iznosio 75282 dinara - ili 627 evra. Čak 13.6 odsto ispitanih ima primanja upola niža od republičkog proseka, dok ukupno 45 odsto ispitanica ima zaradu višu od prosečne.

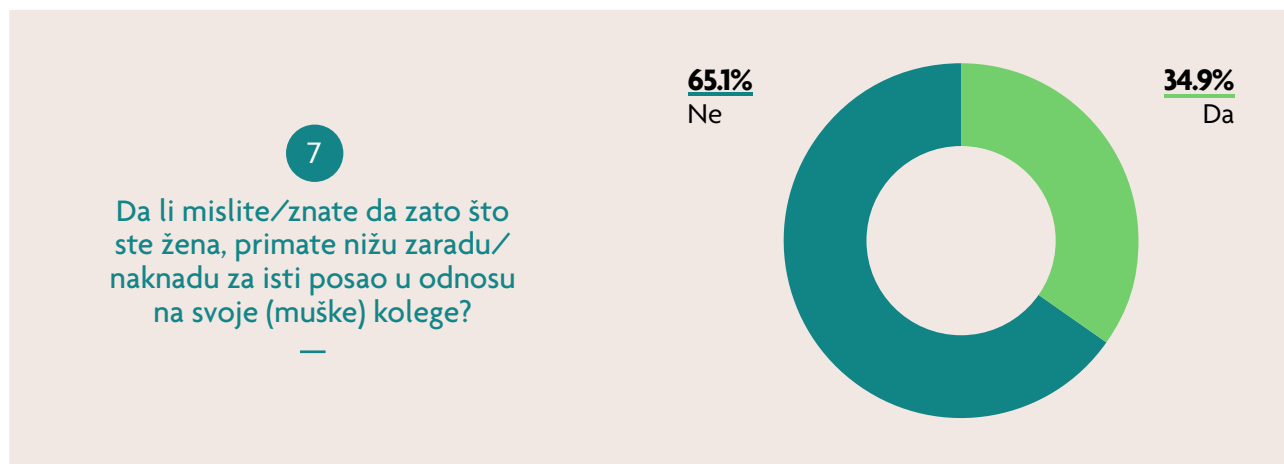

Razlika u primanjima potiče prvenstveno iz različite pozicije medija na tržištu, ali verovatno i iz razlike u broju radnih sati, koja korespondira s razlikom u zaradi.

NEJEDNAKOST ZARADE: “UVEK BILO”

Na pitanje da li zbog toga što su žene imaju manja primanja od svojih muških kolega, više od trećine ispitanica odgovara pozitivno. Iako daleko više ispitanica ima drugačije viđenje, ovo ipak odstupa od uobičajene percepcije da žene u Srbiji - uprkos različitim formama diskriminacije, ipak nisu neravnopravne po pitanju zarade.

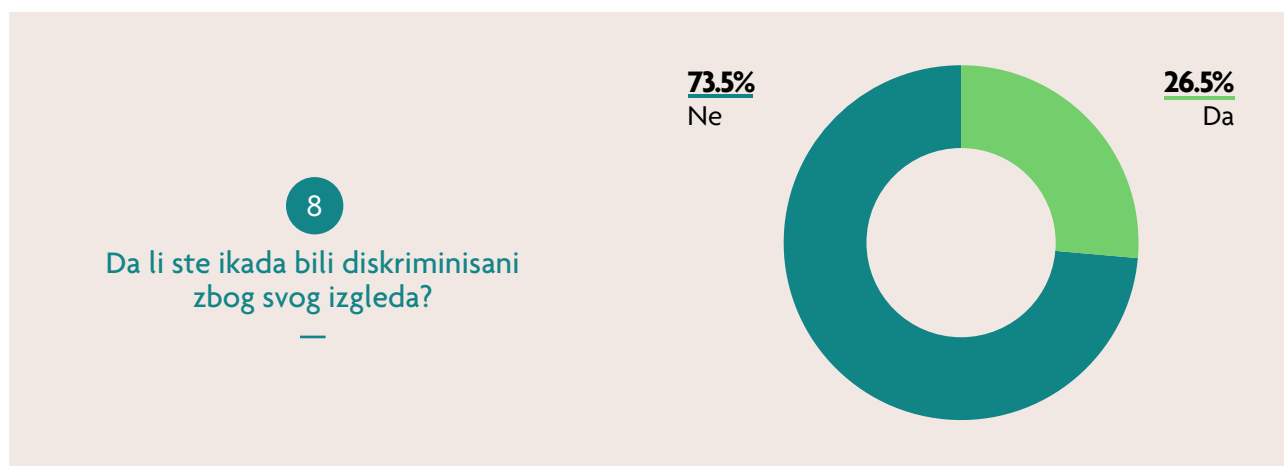

Svedočenja:

Što se tiče odnosa muškarca i žene u redakciji, moje iskustvo govori da su UVEK za iste poslove imali veće plate. Nikad mi neće biti jasno zašto je to tako! Takođe, kada se primaju novi saradnici, uvek su više dobrodošli muškarci...

IZGLED KAO KRITERIJUM: “UTEGNUTA U FARMERKAMA”

U 26.5 odsto slučajeva, ispitanice navode da su tokom karijere bile diskriminirane zbog svog izgleda. Svedočanstva su različita, neka i prilično dramatična - praktično „preklopljena“ sa seksualnim napastvovanjem, ali je svima zajednički stav da izgled ima uticaj na karijeru u medijima.

Svedočenja:

Komentari na račun mog izgleda i godina bili su česti. Iako je trebalo da budu “nespretni” komplimenti ili šala uvek sam se osećala neprijatno. Jedno vreme sam imala urednicu koja je insistirala da gledam njene nage fotografije iz privatnog albuma koji je donela u redakciju. Osećala sam se užasno jer sam znala da to radi zato što mi je neprijatno i želi da me ponizi. To su morale da gledaju još 2 koleginice.

U redakciji u kojoj sam trenutno nisam primetila da postoji tendencija nametanja određenih zadataka spram pola. Međutim, u televizijskoj kući u kojoj sam radila godinama dobar primer toga je što nijednog muškarca nećete videti da vodi na primer vremensku prognozu, taj zadatak uglavnom dobijaju mlade devojkice prijatnog izgleda, opet, bez obzira na stručnost i iskustvo

Kolega snimatelj mi je rekao da u svojim godinama i treba da izgledam utegnuto u farmerkama.

Sve komplimente na račun izgleda na poslu smatram neprimerenim. U medijima, posebno na tv je često da se novinarke (mlade) objektivizuju i da se smatra da je skroz u redu da urednik ili kolega sme da komentariše vas u tom smislu. Konkretno, imala sam poziv urednika da mu pravim društvo na nekom projektu gde je samo on pozvan. Odbila sam, pa sam bila kažnjena sa dodatnim radom i mobingom.

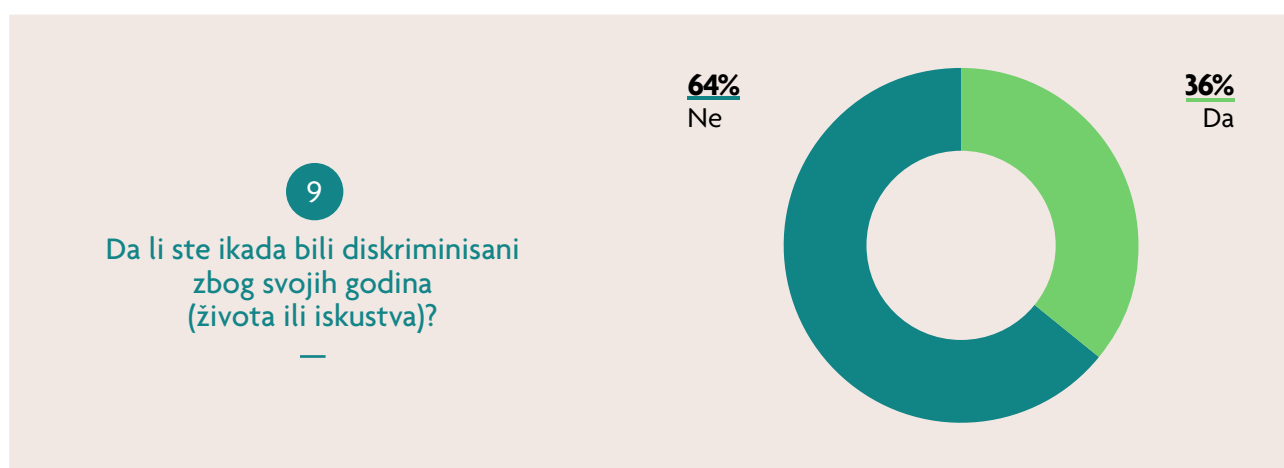
Nažalost spoljašnji izgled je često najvažniji. Čak i od obrazovanja „stručnosti“...

Postoje „mediji“ u kojima novinarke, voditeljke treba da izgledaju kao estradne ličnosti da bi imale svoju šansu.

EJDŽIZAM: “DELUJEM MLAĐE”

Starosnu diskriminaciju zapaža više od trećine ispitanica, često je dovodeći u vezu sa diskriminacijom na osnovu izgleda. U tom smislu, značajno je zapažanje jedne ispitanice da je “ejdžizam obostran, i prema mladim i prema starim ženama”. Kako ističu sagovornice, mlađe novinarkе ne percipiraju se kao dovoljno pametne i ozbiljne, a starije nisu rado viđene na televizijama.

Iz komentara na ostala pitanja, stiče se utisak da je ejdžizam na neki način “normalizovan” i da se podrazumeva da su određeni poslovi u medijima rezervisani za mlađe, a neki za starije žene.

Svedočenja:

Jako veliki problem mladih žena koje hoće ozbiljno da se bave novinarstvom jeste taj što ih sagovornici/muškarci ne shvataju ozbiljno, odnosno ne žele da se udube i odgovaraju na pitanja podjednako kao što bi to sa muškarcem. To je posebno vidljivo kada su u pitanju direktori javnih preduzeća, advokati, funkcioneri i slično

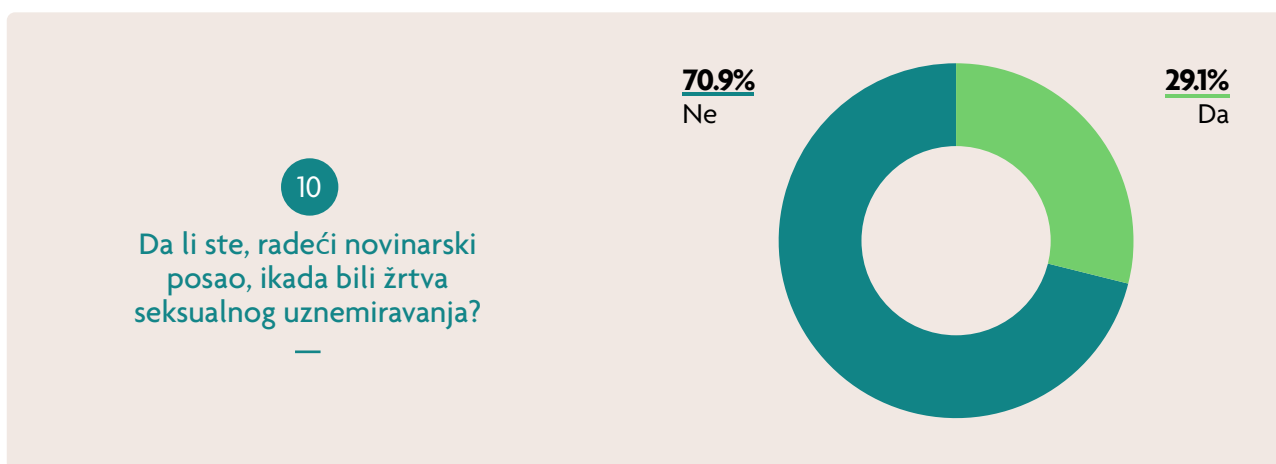
Uvek će sagovornik radije da priča sa mlađom ženom nego sa starijom jer misli da može da je izmanipuliše jer “ništa ne zna”. Kada žena izgradi karijeru nema više taj problem.

Počela sam da radim jako mlada i spadam u žene koje su “tipično” atraktivne, takođe delujem mlađe nego što jesam, pa su me sagovornici često potcenjivali, što mi je dugo bilo korisno u smislu da su se lakše “otvarali” i često nisu pazili šta pričaju preda mnom

SEKSUALNO UZNEMIRAVANJE: “IZVESNA OČEKIVANJA”

Odgovarajući na pitanje o seksualnom uznemiravanju, 29.1 odsto ispitanica navodi da su ga doživjele. Iako je 70.9 odsto onih koje odgovaraju negativno, podatak da je skoro trećina svih ispitanica lično iskusila ovu formu nasilja, vrlo je zabrinjavajuća i upućuje na zaključak da novinarstvo jeste profesija opasna za žene.

Sudeći po svedočenjima, žene su podjednako napastvovane na terenu, dok rade, i u redakciji - gde nasilje vrše kolege, pa čak i na studijama novinarstva. Posebno je problematična činjenica da ovi slučajevi najčešće nisu institucionalno procesuirani, pa ni prijavljeni. Ispitanice su obično davale otkaz, čekale “da prođe”, ili - kako se navodi u jednom svedočenju, našle “zajedničkog prijatelja zahvaljujući kojem je verbalno maltretiranje prestalo”.

Svedočenja:

Sagovornik je komentarisao kako sam obučena, rekao mi je da izgledam seksi. Poljubio me je u ruku. Posle me je zvao, završavao razgovore sa “ljubim Vas”...

Verbalno uznemiravanje koje je u redakciji u kojoj sam radila bilo deo zabave i šale. Ja sam to doživljavala kao maltretiranje do mere da mi se nije odlazilo u redakciju.

Jednom me je organizator jurio po redakciji i govorio da će se ubiti ako ne bude bio sa mnom.

Muška osoba sa kojom sam radila intervju mi slala lascivne poruke i uporno pokušavala da me “smuva” i izvede na dejt. Druga muška osoba sa kojom sam takođe radila intervju mi je uporno nudila piće, a čitava situacija bila je neprijatna jer je pokušavao da mi se “nabacuje”.

Svaki neumesan komentar starijeg kolege, skidanje pogledom, nepotrebno grljenje i druga navodno spontana dodirivanja mogu da se protumače kao vrsta zlostavljanja. Bilo je nekoliko takvih situacija i bilo mi je veoma neugodno.

Iznenadno fizičko obuzdavanje od strane zamenika glavnog i odgovornog urednika, tako da ne mogu da se pomerim ni milimetar, i pokušaj da realizuje “duboki poljubac”, dok za nekoliko sekundi nisam shvatila šta se događa i krenula da se fizički branim... Nekako sam uspela.

Urednik mi je upućivao neprimerene komentare, a eskaliralo je kada mi je poslao fotografiju svog polnog organa. Nakon što sam skrenula pažnju na njegovo ponašanje dobila sam odgovor “on je takav”, a urednica koja je trebalo da me zaštiti mu je rekla da sam ga prijavila.

Direktor koga sam odbila vređao me je, udario i otpustio.

Kolega me je mesecima, tvrdeći da se zaljubio, praktično maltretirao, verbalno uglavnom. To se dešavalo krajem devedesetih, kada je bilo još manje mehanizama za rešavanje ovakvih problema.

Jedan kolega me je šljapnuo po zadnjici dok sam uzimala kasete za snimanje, rekavši kako ga mami moja suknja. Drugi kolega mi je uzeo dlan i na osnovu nekog svog tumačenja u prostoriji pred kolektivom rekao kako sam sigurno dobra u seksu.

Pretpostavljeni su me ucenjivali da neću dobiti stalno zaposlenje ukoliko ne ispunim njihove uslove.

Urednik je ignorisao moje ideje i omalovažavao moj rad nakon što sam odbila intimnu vezu sa njim.

Šef dopisništva me je 1997. pokušavao da odvuče u krevet, morala sam da dam otkaz

Urednik je imao izvesna očekivanja, potrebu da “časkamo” i družimo se izvan radnog vremena, a kada bih nešto tako odbila na kolegijumu je pronalazio razloge zbog kojih bi me kritikovao pred svima...

Seksualno uznemiravanje je u pitanju, od strane kolege. Nije bilo kontinuirano. Na nivou konstantnih pogleda, koji ne pričaju. Kulminacija je bila kada me je s leđa zagrlio i poljubio u vrat uz objašnjenje da je shvatio da to želim

Neprimereno dodirivanje, seksualne aluzije, dva puta čak veoma neprijatni razgovori (ne razume šta znači „ne zanima me”) u kancelariji urednika nakon što su svi otišli kućama.

Kolega iz druge redakcije je upućivao neprimerene seksualne komentare i ponašao se neprimereno. Kada sam mu jasno stavila do znanja da ne može tako da se ponaša, počeo je da objavljuje tekstove u kojima je vređao i diskreditovao mene i moje saradnike.

Javno pozivanje da dođem u kancelariju da vidim koliko je v.d. direktora poseban, kako bih bolje pisala o njemu.

Kolega je komentarisao moje grudi usred redakcije.

Urednik je pretio da će me skroz izbaciti iz profesije ako nemam seks sa njim.

Govedo, tada urednik na radio stanici na kojoj sam honorarno radila kao tek svršena gimnazijalka, me ubacilo u praznu kancelariju i pokušalo da baci na sto. Odbranila sam se.

Bila sam mnogo mlađa, direktor i glodur u istoj ličnosti se najpre prostački nabacivao, zatim me izvredao, udario i otpustio.

Vlasnik medija je dobacivao svakakve seksualne komentare novim mladim novinarkama u redakciji, došlo je do toga da se u sred leta dolazilo na posao u pantalonama i dužim majicama.

Stariji kolega, organizator studijskog putovanja, prvo me je počeo neprimereno dodirivati a onda mi tokom večeri i ušao u sobu. Jedva sam ga izbacila i na kraju nisam mogla da uradim priču.

Pojedini sagovornici (političari) bili su navalentni.

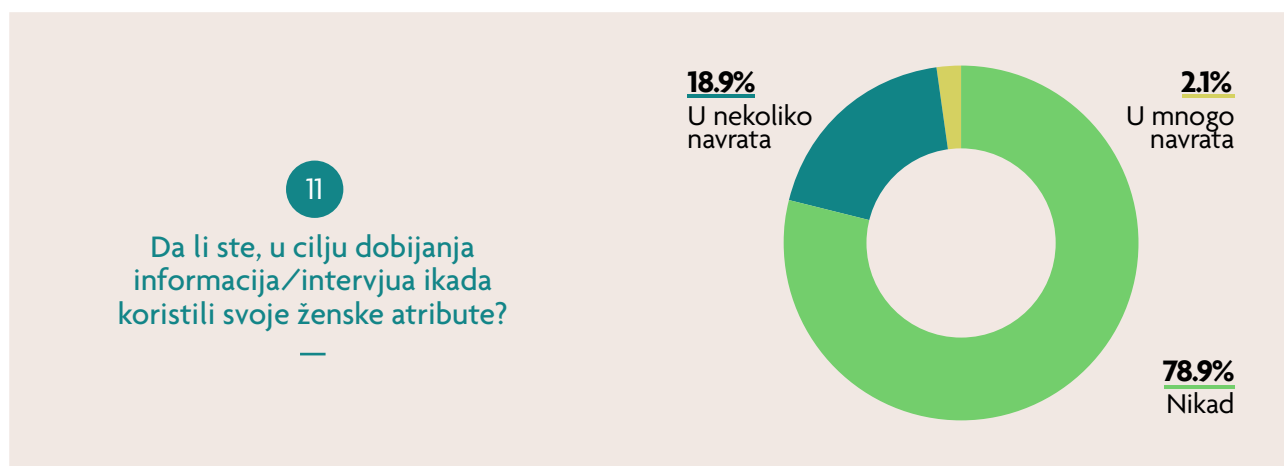
Jednom prilikom, neko me je fotografisao na terenu i moja slika je objavljena na Instagram stranici preko koje se pronalaze ljudi, pa su pojedini delili moje lične podatke.

Doživela sam da je stariji kolega bio navalentan prema meni, nudio mi prvo posao i bio pristojan a kasnije kada smo svi izašli dodirivao me je po glavi i ljubio bez moje saglasnosti po licu i uprkos tome što sam pokušavala da se sklonim.

Seksistički komentari od strane sagovornika mislim da su nažalost deo svakodnevice svake novinarke.

FLERT I OSTALO: “APRAVO NIŠTA POSEBNO”

Dvotrećinska većina ispitanica navodi da u svom radu nikada nije koristila metode bilo kakvog zavođenja ili flerta, dok se tim metodama u više navrata poslužilo svega 2.1 odsto njih. Zabrinjava, međutim, svedočenje u kojem se kaže da se “novinari podstiču da neguju kontakte i van radnog vremena odlascima na kafu i slično”. Ovo nije samo direktno ugrožavanje bezbednosti novinarki (“... lokalni funkcioner je to pogrešno protumačio i napao me kad srmo se videli. Prijavu nisam podnosila, jer je on ujedno i visokopozicioniran policajac”), već je suprotno načelu objektivnosti i nezavisnosti medija.

Svedočenja:

Pre se to odnosi na šarm i elokvenciju nego na atribute, to nisam nikad koristila.

Lepo se obučem, uredno, volim da izgledam moderno.

Smeškanje, ne više od toga.

Nekad sam bila ljubaznija nego što bih bila inače, jer sam želela da dobijem sagovornika. Ništa dalje od toga.

Kod žena se ljubaznost, nažalost, često zloupotrebi i pogrešno tumači. Stoga verujem da sam neke intervjuue dobila iz razloga što sam žena, što je neka vrsta pozitivne diskriminacije, sve dok sa sobom ne povuče nabacivanje.

Koketiranje zarad dobijanja intervjuua

Izlazila sam na večere.

Zato što je to često jedini način za komunikaciju sa određenom vrstom pripadnika suprotnog pola.

Kolega je trebalo da radi intervju. Znao je da sagovornik neće mene odbiti, pa me poturio da zakažem razgovor.

Potpuno nevino, ali sam znala da taj neko ima simpatije prema meni i to je to. Ja sam dobila izjavu, drugi nisu.

Ako ti je baš bitno da ne obrukaš medijsku kuću, previše si dobar prema gostu, samo zbog medijske kuće.

Na najbezbolniji mogući način, osmehom ili malo većom ljubaznošću.

Pa, ne direktno, ali kada bih primetila da muškarac iskazuje neku vrstu interesovanja, bila bih vrlo ljubazna, ponekad popila piće sa njim ali nikada ništa više

Rečima, šarmom nagovorila sagovornika da pristane na intervju, znajući da on nema vremena

Morala sam nekoliko puta da "smekšavam" sagovornike ponekim osmehom ili "mekšom" rečju.

Jesam, glumeći nesigurnost i slabost.

Zapravo ništa posebno, samo sam se koristila time što sam žena.

Bila sam previše fina, toliko da to nije moja priroda.

Sposobnostima pregovaranja učinila sam da sagovornik bude pristupačniji.

Više su to nesvesne stvari koje žena radi u svakodnevnoj komunikaciji.

Uglavnom su to sitna koketiranja.

Nisam novinarka ali dešavalo mi se generalno da koristim šarm da bih neki posao što pre završila, bez obzira da li sam uslugu/informaciju tražila od žene ili muškarca.

Pa, zgodna sam, odmah vide sve atribute

Više se radi o dobijanju informacije zbog prethodnog poznanstva van ovog posla, nego zbog toga što sam novinarka.

Muškarci se nadaju daljem kontaktu od atraktivne novinarke.

Dobre komunikacijske sposobnosti, pre svega

Ljubaznija nego inače u hladnim odnosima sa sagovornicima

Prosto se oblačim elegantnije nego običnog dana na poslu.

Šarm koriste i muškarci i žene, te ne mislim da smo u tome specifičnije

Muški sagovornici često odbijaju mog kolegu muškarca, ali kada ja pozovem mene ne odbijaju pa to koristimo, nažalost, da bi došli do sagovornika.

Ne znam da li se pod tim podrazumeva da budem ekstra ljubazna i kad je razgovor izuzetno neprijatan. Mislim da je to moje najjače oružje jer znam da ostanem pribrana i u vrlo neprijatnim situacijama i da "omekšam" sagovornika. Ali u smislu odevanja itd. nisam nikad isticala svoju ženstvenost kako bih dobila odgovore.

LIČNA PERCEPCIJA: “ONI OKO MENE ŽIVE”

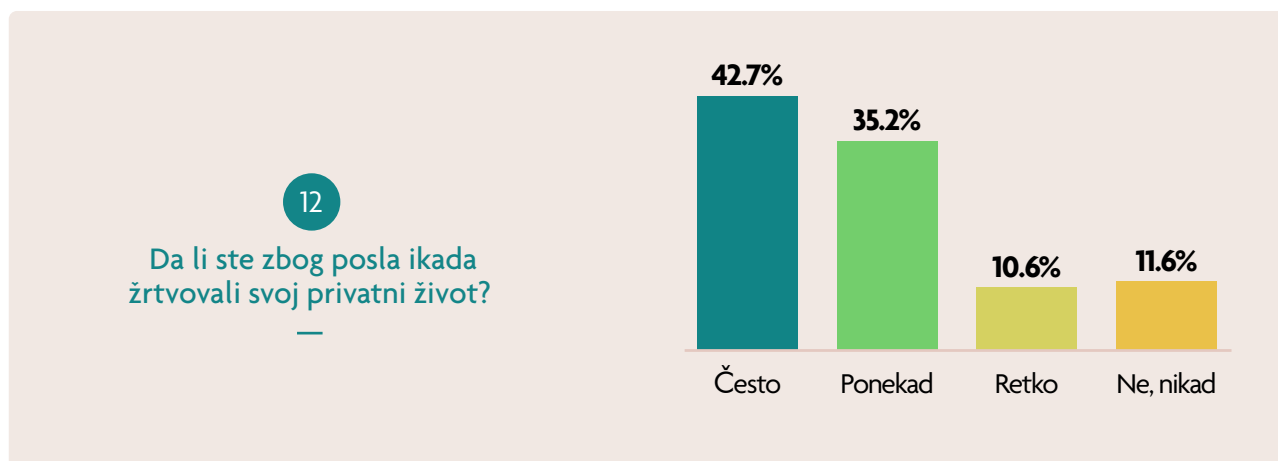
Pitanja o žrtvovanju zbog posla, o usklađivanju privatnog života i rada u medijima, u punoj snazi pokazuju koliko je komplikovana pozicija žena u redakcijama. U nedostatku istraživanja u okviru koga muškarci odgovaraju na slična pitanja, ne možemo iznositi tvrdnje o neravnopravnosti, ali ovo svakako ilustruje velike i u patrijarhalnom okruženju gotovo nerešive probleme naših sagovornica i njihovih koleginica.

Iako svega 12.6 odsto ispitanica koje su majke smatra da im je karijera trpela zbog majčinstva, čak 42.7 kaže da je privatni život često trpeo zbog posla, a 35.2 da se to dešavalo ponekad - to u zbiru znači da je zbog rada u medijima porodica i privatni život trpeo u skoro 80 odsto slučajeva.

Slična je situacija i kada pitamo koliko je profesionalni angažman trpeo zbog porodičnih obaveza: 45.9 odsto procenjuje da se to dešavalo “malo”, a 24 odsto da je toga bilo “mnogo”: u zbiru dolazimo do praktično 70 odsto ispitanica koje misle da porodične obaveze utiču na karijeru u izvesnoj meri.

Vrlo je ilustrativan odgovor na pitanje o mogućnosti skraćenog radnog vremena za žene-majke ili odsustva za vreme bolesti deteta. Dok 46.7 odsto ispitanica odgovara da imaju tu mogućnost, 11.7 da je nemaju, 41.7 odsto pokazuje da je ova oblast i dalje “u sivoj zoni” i da zavisi od nečije dobre volje. Njihov odgovor je: “Po dogovoru, zavisi od situacije”. To u prevodu znači da na svakodnevnom nivou žena mora da vodi računa o mogućoj “situaciji”, da se “ne zamera” i da na taj način održava i osnažuje već postojeći odnos moći u redakciji.

Posebno je indikativno da su se upravo u ovom segmentu ispitanice najviše “otvarale” i pričale svoje priče: o trudnoćama zbog kojih je stala karijera, o nagradama koje nisu primile zato što su se posvetile porodici, o nošenju dece na posao, ali i o kajanju što zbog posla nisu posetile bližnje u bolnicama, što su se zbog posla razvele ili abortirale...

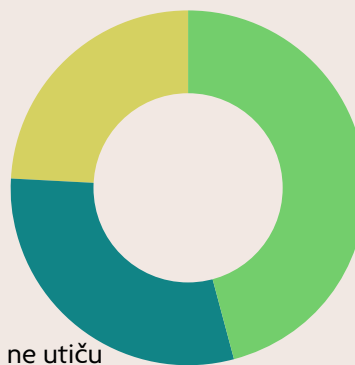
13

Koliko vaše porodične obaveze utiču na vaš profesionalni angažman?

24.0%
Mnogo

78.9%
Malo

30.1%
Uopšte ne utiču

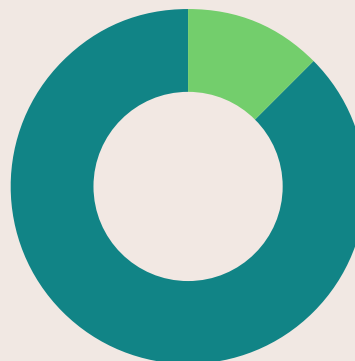

14

Ukoliko ste udati ili ukoliko ste majka, da li imate osećaj da je vaša karijera trpela zbog toga što ste udati ili zbog toga što ste majka?

87.4%
Ne

12.6%
Da

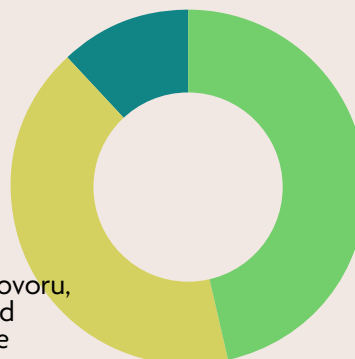
15

Da li u vašoj redakciji postoji mogućnost skraćеног radnog vremena za žene-majke ili odsustva zbog bolesti deteta?

11.7%
Ne

46.7%
Da

41.7%
Po dogovoru,
zavisi od
situacije

Svedočenja:

Na porodiljskom odsustvu moja plata nije izjednačena s izmenama drugim kolegama . Izabrala sam da radim u nedeljniku da bi u mlađem uzrastu češće mogla da budem s detetom ili da ga odvedem kod lekara bez obaveze da se pravdam gde sam u radno vreme. Izgubljeno vreme sam nadoknađivala tokom noći, a druge poslovne ponude sam odbijala, jer moj suprug nije imao razumevanje poslodavca da on uzima bolovanje zbog deteta. Često su birali druge da idu na poslovna putovanja i naravno, plata se mojim muškim kolegama, naročito u tom periodu, povećavala dok je moja ostajala ista iako je moj učinak bio veći, ali nisam imala mogućnost da se nakon posla družim u kafani

Juriš kući s posla i ostali dobiju priliku

Mogla sam mnogo više da napredujem, ali to je podrazumevalo duže radno vreme, što nisam mogla da priuštim sa decom, jer sam na prvom mestu majka.

Imala sam dva carska reza i komplikacije posle njih, bila sam prinuđena da dam otkaz u klasičnom mediju i počnem da frilensujem od kuće.

Vreme koje je posvećeno detetu smanjuje vreme koje mogu da posvetim poslu. Rezultat je nemogućnost da uložim vreme za dodatni angažman na poslu i da budem dostupna 24/7, samim tim teško da mogu da napredujem.

Ponekad je količina obaveza na poslu ostavljala nedovoljno vremena za bilo kakvu drugu aktivnost van posla. Odem ujutru dođem uveče

Mnogo angažmana sam izgubila jer nije bilo nikog da mi čuva dete ako muž i ja treba da idemo zajedno na teren.

Stalno zauzeta, deca pište što više vremena ne provodim s njima, urednici pište što nisam uvek na raspolaganju. Fuj, ne povratilo se, nikome

Nakon povratka sa porodiljskog, poslodavac me je degradirao za dve pozicije, smanjio mi platu i ukinuo beneficije, pa sam sa visoke menadžerske pozicije vraćena na poziciju na kojoj sam bila kao početnik

Suprug je bio protiv toga da radim, jednom prilikom mi je doveo bebu i ostavio u redakciji, ponela sam je sa sobom na teren.

Dok su druge kolegice i kolege gradile karijere i bile u mogućnosti da mnogo češće putuju i odgovaraju na sve zadatke, ja sam se brinula o troje dece, zbog male plate morala sam da radim i honorarno.

Želela sam da se usavršavam (seminari, studijska putovanja...), ali nisam to mogla zbog obaveza koje majčinstvo podrazumeva. Ne kajem se, samo kažem.

Porodiljsko odsustvo uticalo je, pre svega, na smanjenje mog samopouzdanja u profesionalnom životu. Imala sam utisak da sam napravila preveliku pauzu, tokom koje se dosta toga izdešavalo i da je ne uspevam lako da uhvatim korak sa događajima..

Nisam mogla da pratim određene i važne događaje jer su mi deca npr. bila bolesna u tom momentu.

Novinarstvo je profesija u kojoj nema smena, slobodnih dana. Novinar je novinar svuda i u svako doba. Ja nisam mogla da budem taj novinar kada su mi se rodila deca. Morala sam da spavam kad dete spava, izlazila sam sa posla kada je dete bolesno.. Sve su to stvari koje urednici negde beleže.

Kad je čovek "na sto strana" ne valja nikome

Ja nisam mogla da budem na svakom mestu, jer sam imala i još uvek imam dete. Sada je ona odrasla, ali prvih 10-ak godina kao samohrana majka imate obaveze koje nemaju druge majke.

I kad sam kod kuće, moram da pratim vesti, ne mogu da se posvetim deci

Nisam imala vremena i snage da se više posvetim poslu dok mu je sin bio mali. To je upravo bio period kada su moje kolege (istih godina) napredovale i napravile imena.

Uvek su unapređivane kolege, neki i sa manje škole od mene, jer su pili sa direktorom, i besposličili danima

Posle prvog profesionalnog angažmana sam zatrudnela i posle porodijskog više niko nije želeo da me zaposli u struci. Počela sam da se bavim internet marketingom i pošto je napravljen veliki jaz, sada imam mnogo godina i dodala bih znanja, ali malo iskustva u redakcijama zbog nepružene prilike.

U novinarstvu se stalno moraš dokazivati - prvo si mlada i neiskusna, posle si iskusna ali si još mlada i očekuje se da ostaješ duže na poslu od predviđenog radnog vremena i da si uvek dostupna za sve. Odluka da se rodi dete i izostanak godinu dana sa posla, a zatim povratak - sve to ne samo da usporava napredak, već te i vraća par koraka nazad. .

Imam osećaj da moram mnogo više da se dam od svojih kolega/ica koji nemaju deca. Kad je dete bolesno na svoju inicijativu nekad radim iz straha da ne dobijem otkaz. , pa često sagorevam. Baš teško nekad balansiram između posla i roditeljstva.

Otac mi je bio u bolnici, a ja sam bila na protestima, pa sam u dogovoru s kolegom ipak uspela da idem na 15 min do bolnice. Ostajala sam prekovremeno i otkazivala kafe prijateljima.

Ne stižem da se posvetim svojoj porodici i prijateljima. Jedva da se vidimo i čujemo.

Prvu godišnjicu braka sam provela izveštavajući sa protesta. Pomerala sam putovanja i godišnje odmore zbog posla...

U prethodnoj redakciji sam radila po 13-14 sati, to je bio jedan od razloga za razvod. Zbog enormno niskih primanja i rada na crno, morala sam da abortiram jer nisam želela da stvaram socijalni slučaj od sebe i deteta.

Radim nekad po ceo dan zatvorena u sobi, nekad i vikendom, a oni oko mene žive osim mene.

Mnoge stvari koje ne stignem na poslu, a očekuju se od mene moram da obavim van radnog vremena.

Moj posao podrazumeva rad na poslu ali i rad od kuće. Kad radim od kuće gubim vreme koje bih posvetila detetu. Takođe, program uživo koji radim tokom boravka na poslu često je toliko stresan da popodne nemam snage za bilo šta.

Raskid veze zbog čestih putovanja. Prekovremeni rad doveo je do problema sa insulinskom rezistencijom, sa brojnim zdravstvenim problemima. Dešavalo se da zbog prekovremenog rada ne vidim porodicu nedeljama, širu porodicu mesecima. To je uticalo na moj socijalni i emotivni život. Sve to u prve dve godine karijere.

Nemam fiksno radno vreme. Nekad bi se desilo da hitno moram da napustim porodični ručak ili drugo okupljanje zbog posla. Takođe, ponekad mogu da ostanem na poslu i po ceo dan i do kasno u noć. Ali takav je posao, to ne smeta ni meni ni mojoj porodici

Nekad jednostavno zbog posla nisam mogla da prisustvujem nekim proslavama ili događajima, ali to se dešava, ne mislim da je ovaj posao drugačiji u odnosu na bilo koji drugi u tom kontekstu.

Odem na zadatak, deca, muž, dečko besni što nisam sa njima

Radim svakog vikenda, propuštam izlaske, porodična okupljanja, zabave, koji se maltene uvek dešavaju vikendima.

Nakon povratka sa porodiljskog, budući da živim 100km od posla, ujutro sam odlazila na posao, vraćala se uveče, a moje dete od godinu dana sam viđala svega sat vremena dnevno.

Radim vikendima, posao nije od 9 do 5 i cesto nam se radno vreme menja. Osim toga i studiram, pa posle posla učim jako je teško uklopiti se sa ljudima koji imaju normalnije rasporede.

Shvatila sam da se uglavnom družim sa ljudima koji su u novinarstvu, jer samo oni do kraja razumeju zašto ne možete da se viđate često.

Radila noćne smene a beba stara 4 meseca

S obzirom na teme kojima se bavim, nasilje prema ženama na prvom mestu, ali i rokove koji se moraju ispoštovati, dešavalo mi se da po 12 sati radim i da moje mentalno zdravlje posle bude maltene za prinudnu hospitalizaciju

Dugoročno gledano, ovaj način života mi je izazvao mnogobrojne zdravstvene tegobe, u pogledu i fizičkog i mentalnog zdravlja.

Zbog slabog honorara bila sam primorana da radim dva tri posla

Radim jutarnji program, ustajem u 4 ujutro, idem na spavanje izuzetno rano i ne mogu da odem na koncert, pozorišnu predstavu i zbog toga se jako retko viđam sa prijateljima, ne možemo da se uklopimo.

Malo vremena sam posećivala svojoj porodici. Danas znam da je trebalo drugačije, ali tada su bile nestabilne godine. Svi smo jurili za slobodom i željom da preživimo.

Tokom demonstracija 96/97 išla sam kući samo na kratko da se poigram sa decom, koja su tada bila mala. Ili, recimo, sa porodičnog, letnjeg odmora išla sam da izveštavam sa jednog važnog postkonfliktnog, međunarodnog skupa

Naprосто, nemam vremena. Nikada nemam vremena. Ni za sebe ni za druge

Na svakom porodičnom ručku, pored mene je i laptop.

Decu se trudim da uvek ispoštujem, ali prijatelje jesam zanemarila jer ne može sve da se uklopi.

Nekada ne viđam roditelje više dana zbog posla koji obavljam

Na odmor često idemo razdvojeno, zbog posla

Pokojni brat mi je ležao u bolnici čekajući operaciju kancera a ja, kreten, prvo išla u redakciju da završim posao, a onda kod brata u posetu. Jednom sam ležala u bolnici, ali sam tražila da me puste ranije pošto sam imala zakazan intervju sa nekim regionalnim liderom. Nisam stigla da svadbu rođene sestre, jer su tih dana bili izbori i neredi.

Nisam, recimo, stigla na venčanje moje rođene sestre jer smo tih dana imali izbore i nered.

Propušten prvi rođendan sestrića zbog praćenja kulturnog događaja. Tetki se na kraju oprostilo odsustvovanje sa hepeninga, ali tetka nije imala dilemu gde će biti toga dana.

Otkako sam postala urednica imam 3x više obaveza. Mislim da se nedovoljno govori o problemima urednika.

Žrtve postoje sa obe strane. Nekad propustiš okupljanje generacije, nekad rođendan, a nekad šansu da osvojiš neku nagradu, jer si morao biti roditelj ili ići na neki rođendan.

Često ponesem posao kući, pa sam odsutna i nervozna dok se to ne završi.

Ne mogu da ispratim sve planove prijatelja i retko prihvatim poziv za kafu/večeru

Posao mi je bio na prvom mestu do skoro. Tome sam žrtvovala stvaranje porodice. Kajem se neizmerno.

Svašta sam propustila u životu moje porodice i prijatelja. Neki su u tom procesu otišli.

Porodica mi oduvek zamera što mi je karijera na prvom mestu i što joj ne poklanjam dovoljno pažnje.

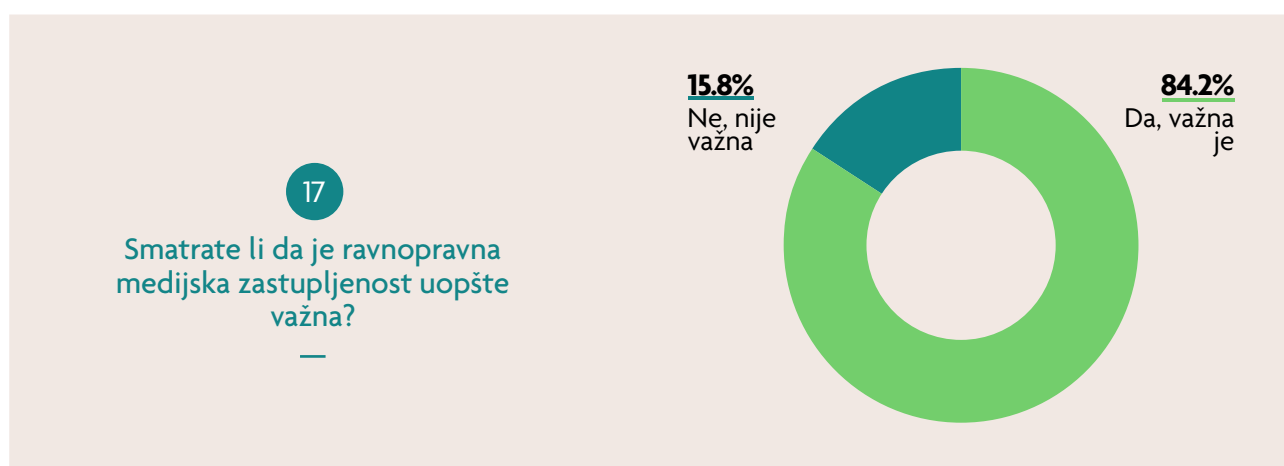
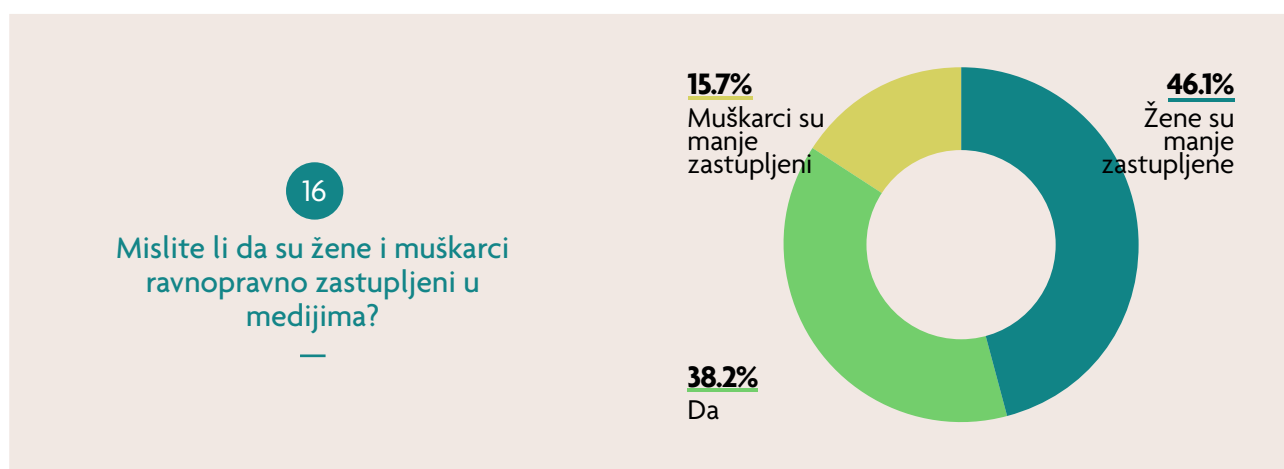
Često biram da ostanem kod kuće, kako ne bih bila u situaciji da razmišljam o tome ko me je i sa kim video, ko su novi ljudi koji dolaze. Imam problem da se opustim, jer često mislim da me neko posmatra.

Ne pamtim kada sam izašla sa prijateljima i porodicom. Gotovo nikada ne letujem sa porodicom. Stalno sam preumorna.

Zbog nedostatka novca i adekvatne zarade, kao i zbog često velikog obima posla, često nisam sebi mogla da omogućim uslove da živim samostalno, van porodične kuće, ili pak da odvojim dovoljno vremena za sebe i društveni život, itd.

PORTRET ŽENE U MEDIJIMA: “NI NE PRIMEĆUJU DA IH NEMA”

Kada je u pitanju medijska zastupljenost žena, statistika je sasvim u skladu s globalnim nalazima: skoro polovina ispitanica ocenjuje da su žene manje zastupljene od muškaraca, 38.2 misli da su žene i muškarci ravnopravno zastupljeni, a iznenađuje čitavih 15.7 odsto onih koje smatraju da su muškarci manje zastupljeni od žena. Tri četvrtine ispitanih kaže da je ravnopravna medijska zastupljenost važna, a zavidnih 66 odsto u sopstvenom radu vodi računa o tome - pri izboru sagovornika, na primer. U tom smislu, neočekivan je nalaz po kome skoro polovina ispitanica ne vidi međusobnu uslovljenost između statusa žena u redakcijama i medijske slike i zastupljenosti žena.

18

Da li u svom radu obraćate pažnju na ravnopravnu zastupljenost (npr. Kada birate sagovornike)?

33.7%
Ne

66.3%
Da

19

Da li status žena u redakcijama utiče na to kako će i koliko će žene biti predstavljene u medijima?

45.4%
Ne

54.6%
Da

Svedočenja:

Redakcije su uglavnom podjednako patrijarhalne kao i celokupno društvo. Većina stereotipno vidi ulogu muškaraca/žena

Nije svejedno ko i kako će obraditi koju temu, zato što u ovom društvu muškarci i dalje ne priznaju da su žene u lošijem položaju u svakom smislu, i ne može se očekivati da će objektivno izveštavati o nečemu u šta ne veruju.

Loš tretman žena u redakcijama potiče od istih onih koji donose odluke vezane za uredničke politike

Ako ima više žena u medijima i na visokim pozicijama, "obična" žena dobija signal da i ona može da se ostvari u svojoj profesiji i da ima mesta za žene u svim sferama...

Postoje kolegice koje apsolutno nisu senzibilisane za određene teme i ne vide kao problem seksističke i diskriminatorne komentare muških kolega, niti imaju potrebu za balansom ako je reč o sagovornicima. Ako u redakciji postoje novinarkе koje su u tom pogledu osveščene, taj balans će se videti i u programu, nije važno da li se radi o urednicama ili samo novinarkama bez neke upravljačke funkcije.

Ukoliko ne postoji svest o rodnoj ravnopravnosti u medijima, sadržaj tog medija se to reflektirati. Ukoliko rodna ravnopravnost nema podršku uredništva i menadžmenta, to će da utiče i na status žena u redakciji, kao i njihovo predstavljanje u medijima. Osim toga, egzistencijini problemi novinarki (nesiguran ugovor, mala primanja, hostilna radna atmosfera itd) utiče na njihovu involviranost kada se radi o temama rodne ravnopravnosti. Potrebno je jako mnogo hrabrosti da se bori za teme koje se ne smatraju bitnima u redakciji i možda se i ismevaju.

Muškarci ne razmišljaju na ovaj način, ne zato što su nužno šovinisti, već te teme nisu na njihovom dnevnom redu. Oni uglavnom ne vide rodnu neravnopravnost.

Teme koje se na nivou uredničkog kolegijuma smatraju važnim, važne su za taj urednički kolegijum. Ako je on dominantno muški ili ukoliko je dominantno muška kultura u redakciji godinama, teme su u suštini one koje interesuju muškarce.

Mislim da ovo nema veze sa polom, već je individualno

Žene nisu na vodećim položajima, a ako jesu, u rukama su i pod palicom muškaraca

U poslednje vreme zaista ima više žena u medijima, nego muškaraca i to je, verujem, uticalo na bolji položaj žena uopšte.

Loš status novinarki u redakciji generiše i loš status žena u tim medijima

Niko ne može da bude toliki licemer da se medijski ponaša rodno odgovorno, a da u novinarskoj kući postupa suprotno. Neminovno je da se diskriminacija prelije u javne poruke i utiče negativno na društvo.

Žene koje vidamo po TV, emisijama, podkastima podsvesno utiču na sve žene koje to gledaju. Svaka od njih kaže - Hej pa ova to može, mogu i ja!

Svako pojavljivanje u medijima utiče na javnost. Mislim da pojavljivanjem žena i novinarki u medijima podsvesno šalje poruku publici da smo tu i da nam je tu mesto.

Čini mi se da mediji u kojima je novinarkama i voditeljicama zadatak da budu "ukras" to isto propagiraju svojim čitateljicama/gledateljicama...

Primećujem različito ponašanje sagovornika prema meni kad znaju da sam urednica i prema kolegici koja je novinarka.

Ukoliko su žene skrajnute, nevidljive su. A onda nemaju pravi tretman, niti im je uloga adekvatna.

Urednici su uglavnom muškarci. Zato što oni između sebe imaju više respekta jedni prema drugima, tolerišu se stvari koje se ženama ne opraštaju. Žene su dobrodošle, ali više kao neka potpora muškom delu redakcije, ne kao nosioci i proaktivni učesnici

Istorijska je tendencija da muškarci na Balkanu imaju primat u odnosu na žene. Kada redakciju predvodi muškarac, drugačije se ta redakcija tretira u odnosu na onu koju vodi žena.

Pri izboru sagovornika gledam stručnost, a ne pol. Npr. u oblasti psihologije češće su žene sagovornice, u oblasti zdravstva podjednako, ali je problem što u oblasti političke analitike ima malo sagovornica

Ženski kolektivi u medijima su nepodnošljivi.

Ono što se prikazuje u medijima se često reflektuje na društvo, a naše društvo je već dovoljno diskriminatorno.

Uvek se trudim da pozovem ženu da mi bude sagovornik. Ipak, to mi nije presudno. Biram najbolje sagovornika za temu ne biram ih u ključu rodne ravnopravnosti.

Javnost, ni same žene, ne primećuju da ih nema, odnosno da ih ima manje od muškaraca.

Novinarstvo kao poziv dozvoljava apsolutnu rodnu ravnopravnost i ne bi trebalo ni da se postavlja kao pitanje

Muškarci su (iako tako ne izgleda) potpuno irelevantni sagovornici za većinu tema koje se tiču žena. Iz nekog razloga muškarci se koriste kao autoritet (figura lekara, sveštenika, pravnika, sudije) dok je žena retko u ekspertske uloze - češće govori lično iskustvo, zastupa instituciju, ili stereotipne ženske uloge - brige nege i sl. Time se u javnosti iskrivljuje slika.

Dešava se da se u medijima priča o temama koja se, pre svega, tiču žena (npr. abortus), a onda dovode razne muškarce da o tome pričaju. TV Prva je npr. primer za to. Ili dovedu ženu i muškarca, a ona ima znatno manje vremena da govori od njega ili je on sve vreme napada/diskredituje.

Kada mala devojčica vidi na TV uspešnu ženu može da se ugleda na nju na mnogo značajniji način nego što je to moguće ako konstantno kao uspešne i relevantne sagovornike viđa muškarce. Širom sveta je reprezentativnost pokazala jasnu vezu sa tzv role models koju deci pokazuju šta mogu i oni ako vide nekoga sličnog sebi na TV ili u medijima generalno. Isto važni i što se tiče godišta, mlade devojke se više ugledaju na osobe sličnog godišta, žene koje su u npr 50 češće žele da čuju mišljenja žena sličnog godišta. Isto je i sa verom, rasom, nacionalnošću, manjinskim grupama. Model "pravoslavnog muškog Srbina" je apsolutno dominantna figura u medijima i figura koja ne može da bude model za sve.

PREPORUKE

1. Ustanoviti ili unaprediti telefonske linije i sisteme pravne pomoći pri novinarskim udruženjima (kako bi se žene angažovane u medijima ohrabrile da prijave slučajeve nasilja).
2. Unaprediti saradnju sa mentorskom mrežom Britanskog saveta (da bi mlade žene imale priliku da potraže savet, konsultuju se u vezi sa uslovima rada i radnim okruženjem).
3. Pozvati fakultete, političke stranke, institucije i nevladine organizacije da medijima proslede kontakte žena koje bi mogle biti sagovornice u različitim medijskim priložima.
4. Pozvati žene angažovane u medijima da se učlane u neko od medijskih udruženja ili grupa tipa "Novinarke protiv nasilja": to bi ih s jedne strane osnažilo, a s druge inspirisalo da i same iniciraju mere koje bi mogle da unaprede njihov status.
5. Na društvenim mrežama pokrenuti grupu Žene u medijima - gde bi novinarke, snimateljke, montažerke, fotoreporterke mogle da se požale, obaveste i povežu.

ZAHVALNICA

Anketa o položaju žena angažovanim u srpskim medijima realizovana je uz spremnost, posvećenost i vreme koje je izdvojila 401 novinarka, urednica, producentkinja, foto-reporterka i voditeljka, koje rade širom različitih medijskih platformi na Kosovu.

One su anonimno podelile sa nama svoja iskustva i saznanja, i time nam dale priliku da po prvi put steknemo tačniju sliku o njihovim nedaćama, naporima i izazovima u redakciji i šire.

Njihov dubok i iskren doprinos poslužiće kao važan dokaz i šlagvort svima nama da počnemo da razgovaramo o tome „Kako je biti žena u srpskim medijima?“

METODOLOGIJA

Za potrebe našeg istraživanja, koristili smo samo alatku za onlajn anketiranje kako bismo procenili reprezentativnost pojedinačnih pogleda, stavova i iskustava, i analizirali da li i kako možemo da napravimo presek ovih podataka, kako bismo utvrdili i potvrdili stvarnost koja okružuje novinarke i implikacije po njih na njihovom radnom mestu. Anketa je osmišljena u nameri da preispita njihove radne okolnosti iz rodne perspektive.

Sastavljena od 40 pitanja, anketa je pokušala da odgovori na sledeće aspekte:

- Da izgradi profil prosečne srpske novinarke;
- Oblasti i teme o kojima pretežno izveštavaju;
- Finansijski položaj;
- Uslovi na radnom mestu;
- Rodna diskriminacija na radnom mestu;
- Seksualno nasilje na radnom mestu;
- Primena Zakona o radu, posebno člana u vezi sa porodijskim odsustvom;
- Nedaće novinarki koje se staraju o svojoj porodici;
- Lična razmišljanja o rodnoj ravnopravnosti i diskriminaciji na radnom mestu;
- Razmišljanja o načinu potretizacije rodnih pitanja u medijima.

Anketa je doprela do 734 medijske radnice širom Srbije. Na nju je odgovoreno 401 put - 182 žene su odgovorile na sva pitanja, dok je 219 odgovorilo samo na pitanja koja ne zahtevaju dodatna objašnjenja. Neke od njih su ljubazno odbile da podeli svoja lična iskustva. U svakom slučaju, to ne utiče na statističke nalaze, imajući u vidu da obuhvata samo ona pitanja na koja su sve odgovorile.

Studiju je sprovedla Tamara Skrozza uz pomoć Miodraga Mrkšića and Katarine Tomović.

O PROJEKTU ALVED

Jačanje lokalnih glasova za održivi razvoj (ALVED) je 30-mesečni projekat koji finansira Fond Vlade Ujedinjenog Kraljevstva za sukobe, stabilnost i sigurnost (CSSF), a realizuje ga konzorcijum organizacija koji čine Inicijativa za mirne promene (PCi), People in need, Građanske inicijative (Srbija), Mreža vršnjačkih edukatora (PEN) i Aktiv (obe organizacije sa Kosova). Projekat ima za cilj da promovise, istraži, razvija i sprovodi inovativne prakse koje omogućavaju participativno donošenje odluka koje je uspešno u prevazilaženju barijera između različitih grupa u Srbiji i na Kosovu i angažuje zainteresovane strane na projektu u analizi konteksta u kojem se ovaj rad odvija, sa ciljem da se preduzmu zajedničke i strateške mere koje bi doprinele povoljnijem okruženju, koje podstiče inkluzivnu demokratiju i pozitivan uticaj na živote običnih ljudi.

Izradu ove studije finansirala je vlada Ujedinjenog Kraljevstva – UK AID. Stavovi izraženi u publikaciji ne odražavaju nužno zvaničnu politiku vlade Ujedinjenog Kraljevstva.

O PCI – INICIJATIVI ZA MIRNE PROMENE

Inicijativa za mirne promene (PCI) radi sa društvima na sprečavanju ili smanjenju nasilja koje je izazvano radikalnim i razjedinjujućim promenama. Cilj nam je da ublažimo efekte nasilja na živote ljudi, istovremeno postavljajući temelje za dugoročni mir i stabilnost.

Sprovodimo programe na Bliskom istoku (Sirija), u Severnoj Africi (Libija) i u Evropi (Ukrajina, Zapadni Balkan, Južni Kavkaz). Naš rad se usredsređuje na:

- jačanje veština lokalnih i nacionalnih lidera koji su u stanju da izgrade odnose duž konfliktom izazvanih podela;
- pružanje podrške lokalnim liderima i aktivistima građanskog društva u praktičnim aktivnostima za smanjenje nasilja i poboljšanje osećaja sigurnosti zajednica;
- negovanje radnih partnerstava između zajednica i lokalnih vlasti, kao i između različitih lokalnih i nacionalnih grupa duž konfliktom izazvanih podela, u izgradnji poverenja u zajedničku budućnost;
- pružanje podrške organizacijama građanskog društva da se povežu, razmenjuju iskustva i budu deo odlučivanja;
- razvoj i razmenu praktičnih alata i metodologija za izgradnju mira;
- savetovanje međunarodnih agencija, nevladinih organizacija, vlada i kompanija o tome kako da ostvare veći uticaj.

Peaceful
Change
initiative

Peaceful Change initiative

peacefulchange.org

UK Headquarters, 25B Lloyd Baker Street, London

Charity number: 1162997

www.facebook.com/peacefulchange.org

twitter.com/pci_org

uk.linkedin.com/company/peaceful-change-initiative